

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ไม่มีขีดจำกัด ทำให้มนุษย์ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อการเรียนรู้ให้เท่าทันโลกและเพื่อปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ส่งผลให้สังคมมนุษย์กลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาจึงนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การที่ประเทศชาติจะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใดนั้น การศึกษาของประชากรในประเทศเป็นตัวกำหนดได้ ถ้าประชากรได้รับการศึกษาที่ดีและทั่วถึงแล้วย่อมทำให้ประเทศชาติพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการจัดการจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 12)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและประเทศชาติ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษาสำรวจ ค้นคว้าทดลอง ประดิษฐ์ คิดค้น โดยมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปบูรณาการกับกิจกรรมที่จะทำ เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ๆด้วยตนเอง (สุพล วงสินธุ์, 2543 : 11) และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นการสอนให้ผู้เรียนได้ทำวิจัยเล็กๆ ซึ่งผู้เรียนต้องรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อตอบคำถามที่ตนเองอยากรู้ โครงงานใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระวิชา สามารถทำได้ทั้งในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียนก็ได้ กิจกรรมโครงงานยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีคุณภาพพร้อมที่จะต่อสู้กับสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติในรูปแบบของโครงงาน เป็นการบูรณาการทั้งความรู้และทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ได้จากการเรียนรู้ มากำหนดโครงงานและการปฏิบัติงาน (สมชัย โกมล และอุบลรัตน์ ขลิบเงิน, 2543 : 38)

โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีข้าราชการครู 8 คน พนักงานราชการ 1 คน เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดชั้นหนึ่ง 1 คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น 204 คน จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา รอบที่ 2 (โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา, 2550 : 35-36) พบว่า ภาพรวมการจัดการศึกษาด้านครูผู้สอน ควรพัฒนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การฝึกนักเรียนให้มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา โดยการประชุมร่วมกัน (Focus Group) ของคณะครู (สมุดบันทึกการประชุม โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา, 2551 : 5-7) ในงานด้านวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของโรงเรียน พบว่าครูบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ยังใช้วิธีแบบเดิม ๆ ในการสอน โดยการบรรยาย ใช้หนังสือเรียนเป็นหลัก นักเรียนเรียนตามคำบอกเล่าของครู ให้ความรู้ฝ่ายเดียว ยังยึดตนเองเป็นหลัก การวัดและประเมินผลเน้นการทดสอบความจำ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญน้อยและให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานน้อยมาก ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์

คิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การที่จะพัฒนางานวิชาการให้ดีขึ้นแก้ไข และยั่งยืนนั้นทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่ยอมรับว่าสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ได้ผลดี คือ การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้ตระหนักถึงปัญหา ความสำคัญและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดผลกับผู้เรียน จึงสนใจที่จะทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

คำถามการวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ตำบลเขม อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย มีสภาพเป็นอย่างไร
2. การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการของครูใน โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในโรงเรียน จะมีผลอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ตำบลเขม อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อพัฒนาครูในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ มีขอบเขตการดำเนินการดังที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 8 คน ประกอบด้วย
  - 1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน
  - 1.2 ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รวม 7 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 29 คน ได้แก่

2.1 ครูโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยและให้ข้อมูลโดยการให้สัมภาษณ์ในกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวข้องภายใต้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน

2.2 วิทยากร 1 คน เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้แบบโครงการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เกี่ยวข้องในกลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.3 นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 21 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายและแบบแบ่งชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 7 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 3 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เกี่ยวข้องภายใต้กลยุทธ์การนิเทศภายในโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. กรอบเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มีกรอบเนื้อหาในการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ประกอบด้วย 2 ประการ ดังนี้

1.1 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ สารสำคัญ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ประกอบด้วย 5 ข้อ ได้แก่ การเลือกหัวข้อเรื่อง การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การเขียนรายงานและการนำเสนอผลงาน

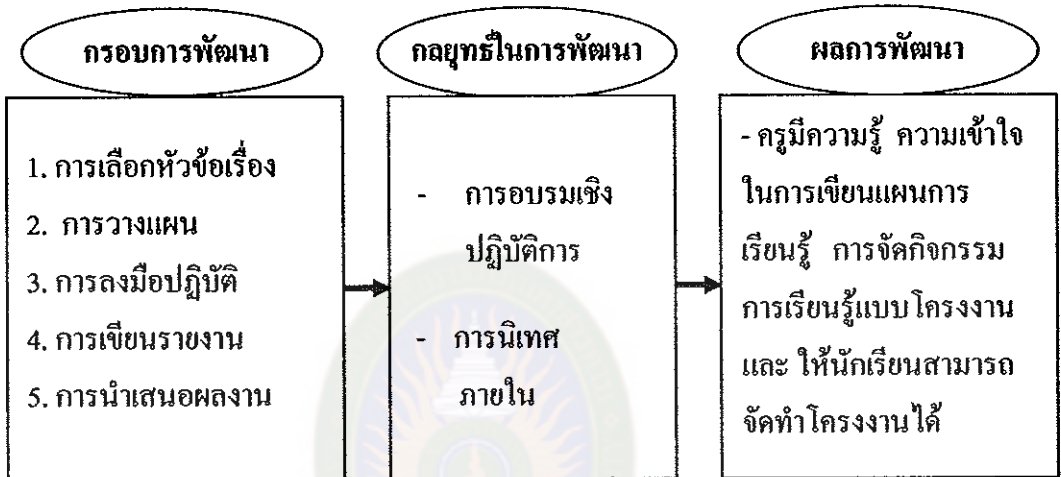
2. กรอบกลยุทธ์

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ดังนี้

2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูผู้ร่วมวิจัยเข้ารับการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

2.2 การนิเทศภายในโรงเรียน โดยผู้วิจัยร่วมกันนิเทศการเขียนแผนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการของผู้ร่วมวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยการประยุกต์ใช้ขั้นตอนในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน รวม 5 ขั้นตอน ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 10-17) ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart. (1998 : 11 - 15) ในการพัฒนาครูเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยดำเนินการเป็นวงรอบ (Spiral) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาครูเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม ถึง 25 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ครูในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา มีความรู้ความสามารถในการเขียนแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและนำเอาเทคนิควิธีการสอนแบบโครงงานไปใช้ได้
2. นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY